

TOTAALPLAN
SOCIALE VERNIEUWING
"DE VALUWE"

**Wijkraad 'de Valuwe',
15 november 1997**

Inleiding

Wijkraad 'de Valuwe' (verder afgekort als WDV) heeft uitdrukkelijk gekozen voor sociale vernieuwing als hoofddoel. Onder de noemer van *gemeenschapszin*: "de wijk is je liever rijk dan kwijt!"

De start ligt in een heel geslaagd opknapproject waarin een verlopen grasveld tot speelterrein werd omgetoverd; met als essentiële factor de actieve inzet van de omwonenden zelf. Dit laatste werd zelfs als beslissend aan de orde gesteld. Nadat de WDV op basis hiervan tot de koers van sociale vernieuwing had besloten, is een eerste stap in deze richting gezet met het wijkberaad dat plaatsvond op 9 juni 1997. De weerslag daarvan vindt u in het exemplaar van de speciale uitgave van het wijkblad.

Na deze eerste stap volgden er meerdere, waarbij steeds weer de wijkbewoners werden betrokken. Uiteindelijk heeft dat tot dit totaalplan geleid, waarvoor vervolgens stapsgewijs bredere steun is gezocht en gevonden. Dit alles onder het motto: "Houd vast aan je grote dromen, besef de kleine stappen om er te komen."

Uitgangspunten

- voor alles gaat het bij het plan van de WDV om het doel van de sociale vernieuwing. Daarom ook is de **samenhang** tussen de verschillende onderdelen van het plan beslissend. Ook in besprekingen van het plan, o.a. met instellingen als de landelijke Aktie Strohalm en het provinciale BSJ (Brabants Steunpunt Jeugdwelzijn), wordt deze samenhang van de onderdelen als cruciaal en vernieuwend onderstreept. De verschillende onderdelen kunnen elkaar niet alleen versterken, maar ook elkaars zwakke momenten opvangen. Want elk initiatief kent nou eenmaal de afwisseling van perioden van succes en moeizame fases. Maar het moet wel heel gek lopen, willen alle onderdelen tegelijk in het slop raken;
- het plan beoogt ook zoveel als mogelijk een totaalbenadering: naast materiële zaken komt ook het immateriële tot zijn recht. Behalve de wijk als geheel krijgt ook de kleinschaligheid de volle aandacht;
- zoveel mogelijk wordt aangesloten bij wat al bestaat. Of dat nou plaatselijke initiatieven zijn als een begroetingsdienst en vrijwilligerscentrale of landelijke mogelijkheden, dat maakt niet uit. Van de landelijke mogelijkheden noemen we er ook twee: 1) de woningbouwcorporaties (NWR en NCIV) willen de komende drie jaar 40 miljard gulden investeren in nieuwbouw, maar ook in onderhoud en verbetering van wijken (zie krantenbericht); 2) in het kader van zijn 50-jarig bestaan heeft het Juliana Welzijn Fonds een extra jubileumbudget gereserveerd van f 7.500.000,- ter ondersteuning van initiatieven om te komen tot een brede buurtvoorziening (zie brief);
- de WDV wil niet veel wielen opnieuw gaan uitvinden. Ook hierin staat aansluiten bij wat al bestaat voorop. Het vernieuwende van het WDV-plan zit hem niet in de afzonderlijke onderdelen, maar inderdaad in de onderlinge samenhang ervan;
- de term 'sociale vernieuwing' zegt het al: dit plan heeft ook een belangrijke, experimentele kant. We lopen niet in zeven sloten tegelijk en het is ook geen kwestie van 'God zegene de greep'. Er zit visie en ervaring achter. Maar garanties over het succes van dit plan kunnen evenmin gegeven worden. Wie niet waagt, wie niet wint. Je gaat ervan uit dat je wint, anders begin je niet eens. En als het winnen wordt, dan biedt het plan meteen veel bredere toepassingsmogelijkheden dan alleen voor Cuijk-Noord.

De onderdelen van het plan

Leefomgeving

De WDV kent al een werkgroep 'verkeer, groen en speelvoorzieningen'. Een belangrijke werkgroep die al heel wat resultaten heeft geboekt. Voortbouwend op het bestaande krijgt deze werkgroep in de nieuwe plannen een bredere functie. Hoewel verkeer, groen en speelvoorzieningen voor een groot deel bepalend zijn, is de leefomgeving ook afhankelijk van zaken als woonklimaat, belangen van bewoners (eigenaar zowel als huurder), sociale samenhang, ruimtelijke ordening, veiligheid, enz.

Kosten: voor deze werkgroep als zodanig zullen de kosten vooralsnog niet anders zijn dan voor de huidige werkgroep. De kosten voor concrete projecten en activiteiten zijn uiteraard pas te begroten als ze zich aandienen.

Informatievoorziening

De redactie van het wijkblad neemt dit onderdeel voor haar rekening. Op korte termijn zijn de plannen gericht op verbetering van de bestaande activiteiten:

- voortzetten van het wijkblad in verbeterde vorm. Met name het drukwerk laat zeer te wensen over, maar betere kwaliteit brengt een aanzienlijke kostenverhoging met zich. T.o.v. de huidige situatie moet al gauw gerekend worden met hogere kosten van f 500 tot f 600 per uitgave;
- meer en regelmatig gebruik maken van bestaande media: weekbladen, gemeentepagina, kabelkrant, lokale omroep;
- ondersteuning van de communicatie bij activiteiten en projecten.

Op langere termijn wordt gedacht aan inschakelen van technologische mogelijkheden.

Voorbeelden:

- wijktelevisie "Kijk op de wijk";
- buurt-internetten.

Kosten: - verbetering wijkblad: $4 \times f 600 = f 2.400,-$
- langere termijn: p.m.

Wijkwinkel/Valuweplein

Sociale vernieuwing staat of valt met de beschikbaarheid van een 'bindmiddel'. In dit verband moet het streven naar een wijkwinkel gezien worden. Het is overigens de vraag of 'wijkwinkel' wel de juiste vlag voor de juiste lading is. Het gaat immers om een veelvoud van functies: niet alleen winkel als informatiebron/vraagbaak, maar ook kantoor van de wijkraad, ontmoetingspunt als koffie-/praathuis, meld- en bundelingspunt van klachten, 'marktplein' voor de afstemming van vraag en aanbod (zie ook volgende onderdeel). Het zal niet verbazen dat de wijkwinkel voor de wijkraad prioriteit nr. 1 is. Het is de spil van het totale plan waarover het hier gaat. De winkel zou dan ook midden in de wijk moeten komen, in of bij het winkelcentrum dus.

Hoe dit plan op langere termijn te realiseren is, is nu nog niet te zeggen; bijvoorbeeld in combinatie met een steunpunt voor ouderen. Maar als realisatie te lang op zich laat wachten, zou dat funest zijn en de vaart uit de plannen halen. Daarom komt het goed uit dat er een mogelijkheid is een voorlopige wijkwinkel op korte termijn te verwezenlijken in het winkelcentrum, in de oude kiosk. Weliswaar een heel beperkte oppervlakte, maar het zou een begin zijn. Dat zou tevens gelegenheid bieden het idee uit te proberen.

Aansluitend op dit winkelidee zijn er gedachten om het Valuweplein veel aantrekkelijker te maken, tot een levendig middelpunt in de wijk. Je moet je sterke kanten gebruiken en de Valuwe heeft in principe een prachtig plein ter beschikking.

Kosten: in dit stadium van de planvorming is van de kosten geen goede indicatie te geven. Maar het is duidelijk dat het om forse financiële middelen vraagt.

Sociale klussendienst/ruildienst

De sociale klussendienst vertoont veel overeenkomsten met bestaande initiatieven als de Hulpdienst. Daarom beperkt de werkgroep voor dit onderdeel zich in eerste instantie tot uitwerking van de ruildienst.

De ruildienst is een initiatief dat zowel op materieel als op immaterieel gebied belangrijke resultaten kan boeken. Materieel kan het deelnemers veel opleveren, met name interessant voor mensen met de smalle beurs die in Cuijk-Noord boven het gemiddelde vertegenwoordigd zijn. Maar ook immaterieel kan het heel goed uitpakken: o.a. versterking van zelfvertrouwen (mensen blijken meer te kunnen dan ze zelf vaak denken) en van het sociaal verkeer.

Verder lijkt de ruildienst veel op de gewone economie; met gewoon 'geld'. Een bijzonder element kan zijn om te werken met 'negatieve rente', zodat er extra vaart in de ruildienst wordt gehouden. Geld moet immers rollen.

Kosten: als dit initiatief lukt, zit je voor een dubbeltje op de eerste rang. Want behalve een computer met geschikte software (op een centrale plek als de wijkwinkel) zijn er verder nauwelijks kosten. Maar de effecten op het punt van sociale vernieuwing kunnen indrukwekkend zijn.

Project "waarden & normen"

Bij dit project, bedacht en een onverwacht succes in Lieshout, gaat het om discussie over waarden en normen:

1. ieder heeft zo zijn/haar waarden. Afhankelijk van het gewicht dat een waarde voor iemand heeft, wordt deze vertaald in een lichte dan wel strenge norm;
2. de norm is daarmee de scheidslijn tussen wat goed en wat slecht is...volgens die norm. Maar hoe strenger de norm, hoe strikter en duidelijker de waterscheiding en hoe minder ruimte voor andersdenkenden;
3. in toenemende mate is het individu zelf in het geding als het om waarden en normen gaat. Vroeger was dat veel meer een gemeenschappelijke zaak; je hoefde daar zelf nauwelijks over na te denken. Dat deden kerk, school en baas voor je;
4. deze individualisering brengt dus met zich mee dat een grote verscheidenheid aan waarden en normen is ontstaan;
5. daardoor zijn ook grote onzekerheid en verwarring ontstaan. Ieder ziet zich steeds meer voor dilemma's geplaatst: wat is nu wel goed en wat niet? Niets lijkt nog vastigheid te bieden, mede door de technologische mogelijkheden;
6. de onzekerheid en verwarring roepen op hun beurt spanningen op en leiden anderzijds tot onverschilligheid;
7. voor beide gevolgen is het van groot belang zaken te relativeren: de dingen in hun juiste verhoudingen te zien. Dan hoeven spanningen niet te hoog op te lopen zonder in de apathie van de onverschilligheid te vervallen;
8. kortom, de behoefte aan communicatie oftewel aan een goed gesprek is enorm! En dat is nou precies waar het om gaat bij het project "waarden & normen". Daarom is het bij nader inzien ook niet zo vreemd dat het een groot succes werd in Lieshout. Voor de WDV is het extra spannend omdat dit project tot nu toe steeds in dorpsgemeenschappen is opgezet en nog niet in een wijk als de Valuwe, toch een heel andere gemeenschap;
9. het project is gebaseerd op een methode om op socratische wijze te discussiëren over dilemma's. Voor de meesten wel bekend van "De achterkant van het gelijk" van Marcel van Dam. Een methode die speciale eisen stelt aan de discussieleiders. Zij worden daarvoor dan ook extra getraind;
10. overeenkomstig het uitgangspunt geen wielen opnieuw te gaan uitvinden, zal de WDV zich bij het schrijven van het projectplan baseren op al bestaande projectplannen. Daarom hier, in dit stadium, ter illustratie de verwijzing naar een al bestaand projectplan: het plan van aanpak "Nistelrode in gesprek" (bijgesloten).

Kosten: het project belooft een periode van 2½ à 3 jaar en kost bij algehele uitbesteding aan het BSJ maximaal f 60.000,-. Omdat het voor Samenlevingsopbouw een soort 'stage' is, kunnen volgende versies veel goedkoper worden.

Kleinschaligheid

Naast de opmerking aan te sluiten bij wat er al gebeurt, was een opvallend geluid op het wijkberaad van 9 juni 1997 de hartenkreet: 'hou het klein, zoek het niet in "grootschalige" dingen'. Een geluid dat de WDV goed in de oren heeft geknoopt. Een concrete suggestie hiertoe was het opdelen van de wijk in segmenten. Dat zou de WDV directere en kortere lijnen met de wijk kunnen geven, zo mogelijk via contactpersonen.

Een eerste indeling in segmenten is inmiddels door de wijkraad uitgewerkt (zie bijlage). Een goede basis om daarmee naar de bewoners te gaan. Als dit aanslaat, biedt het zeker een stevige ondergrond voor de andere onderdelen van dit totaalplan.

Kosten: geen.

Realisatie

Het totaal is een ambitieus plan en daarom alleen te realiseren door planmatig de ene stap na de andere te zetten. Op dat punt moet nog het nodige uitgewerkt worden. De WDV neemt daarin de regie op zich.

Verder mag duidelijk zijn dat realisatie niet door de WDV alleen mogelijk is. Het plan vereist de medewerking van anderen, bewoners en instanties, financieel en anderszins. De WDV weet zich inmiddels verzekerd van de ondersteuning van SSO en van Aktie Strohalm. Maar ook de steun van gemeente, woningstichting Cevalum (zie eerder genoemd krantenbericht) en ondernemers in de Valuwe (met het oog op wijkwinkel en Valuweplein) is onmisbaar.

Tot zover het totaalplan. Nu de volgende stap: brede steun werven.